

ULTIMUL FILM AL LUI ANATOL CODRU: CONFESIUNI

Dr. hab. Ana-Maria PLĂMĂDEALĂ

Acum, când poetul și cineastul Anatol Codru este plecat în lumea celor drepți, ultimul său film realizat tocmai 10 ani în urmă (sic!) ni se dezvăluie în valențe confesionale ale unui testament artistic. Deslușim în el o irepetabilă atmosferă întrepătrunsă de premoniția unei vieți artistice ce apune, deși regizorul n-avea cum să știe că-și lua rămas bun de la mult îndrăgita artă ce i-a adus atâtea momente de inspirație și împlinire. De aceea, în subtextul filmului despre Ion Creangă se ascunde un examen de conștiință al artistului Anatol Codru care își rememorează tumultuoasa sa carieră cinematografică, înseilată deopotrivă pe chemările irezistibile ale spiritului și pe dezamăgirile crunte ale vremurilor nefaste.

Eroul liric al filmului „Ion Creangă” este un *alter ego* ideal al autorului, prin intermediul căruia el parcurge toate revelațiile și deziluziile, culmile și hăurile inițierii în cosmosul creației.

Procesul de autocunoaștere prin asocierea la destinul aceluia care s-a învrednicit să rivalizeze cu Creatorul Lumii poartă în film un caracter discret, abia perceptibil, care niciodată nu este declarat în mod deschis de autor, însă formează cel mai puternic imbold al demersului său. Manifestând capacități de fin exeget, Anatol Codru surprinde personalitatea complexă a lui Ion Creangă care a uimit generații de cititori prin consonanța inedită a comicului și a liricului, pledând pentru conceperea demersului său ființial, germinat la confluența mitului agrar cu mitul pastoral.

Regizorul ni-l dezvăluie pe Ion Creangă ca pe un nostalgic împătimit de paradisul pierdut al copilăriei. „Amintiri din copilărie”, opera sa de referință, relevă o inedită filozofie a vieții, descifrând izbucnirile temperamentului ilariant, dar și persistența visării melancolice a vestitului humuleștean. Evadarea într-o stare de desfătare ludică este mai mult jinduită decât trăită în realitate. Anume de aici provine farmecul creației sale, genul poveștii fiind recuperarea unei tristeți înăbușite și a unei dezamăgiri tănuite provocate de dezacordul dintre revelațiile copilăriei și cruzimile și decepțiile maturității.

Anatol Codru își structurează timpul cinematografic în două planuri: e vorba de timpul eternei copilării, unul contemplativ, duios, deschis infinitului,

întruchipat pe ecran ca o interminabilă și îmbătătoare zi de vară, și timpul maturității – unul sacadat, labirintic, copleșitor prin succesiunea vertiginosă a unor crude lovituri ale destinului. Primul timp – epoca luminoasă a copilăriei, este reprodus pe ecran prin intercalarea unor secvențe de ficțiune, evocări sugestive din „Amintiri din copilărie”, sonorizate parcă de glasurile memoriei ce vin din negura unei feerice preexistențe.

A doua lume – lumea maturității – este o scurtă zi de iarnă, amenințată de un amurg timpuriu, în care Ion Creangă se zbate să-și croiască un rost în viață. Anatol Codru apelează la mărturiile documentare, concentrându-și atenția asupra conflictului lui Ion Creangă cu clerul. Astfel ni se dezvăluie din plin ființa rebelă a humuleșteanului, votul lui de blam dat ipocriziei societății. Imposibilitatea de a se acomoda supușeniei fariseice a elitei bisericești vine din interiorul ființei sale avide de libertate. Răzvrătirea lui Ion Creangă împotriva dogmelor clerului devine un protest vehement împotriva atentatului la firescul și autenticul credinței, determinând o particularitate de fond a viitorilor săi eroi – spiritul rebel, născut din neîncrederea față de ordinea stabilită în lume.

Aceste concepții se îmbracă în haina atotprezentei ironii crengiene, infinitele sale mistificări încifrând o sfidare la adresa aceluia care n-au deslușit esența filozofică și elanul artistic al operei sale.

Destăinuirea amară a lui Creangă „Nici frumos la 20 de ani, nici deștept la 30, nici bogat la 40, dar așa de sărac ca anul acesta n-am fost niciodată...” este contracarată de patosul filmului. Anatol Codru polemizează cu marele Creangă, demonstrând cu lux de amănunte că humuleșteanul era frumos la vârsta de 20 de ani prin noblețea spiritului, deștept la 30 de ani prin înțelepciunea evadării din ghearele clerului în sfera supremei libertăți a creației, bogat ca niciodată în ultimii ani ai vieții prin ascensiunea operei spre marile sensuri ale existenței și pătrunderea în enigma supraviețuirii neamului. Atât de bogat, încât generații după generații vor fi tentate să-și conștientizeze rostul prezenței în lume prin intermediul misterelor și revelațiilor inegalabilei sale opere...

În această pătimașă polemizare cu complexele de inferioritate ale lui Ion Creangă se ascunde, probabil, și o dorință intimă a lui Anatol Codru: prin „reabilitarea” artistică a venerabilului scriitor să-și ostoiască și propriile frustrări artistice și umane.

Anume zbuciumul intern al artistului chinuit că nu va reuși să pătrundă în tainele vieții și creației ne demonstrează fără echivocuri, că dintre cei chemați și Anatol Codru, aidoma venerabilului său predecesor humuleștean, a fost și el, cel ales.